

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-88>

УДК 327.32

Мустипан В.О.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ВОРОГИ З ВИГОДАМИ: ЯК ІЗРАЇЛЬ ТА МОНАРХІЇ ПЕРСЬКОЇ ЗАТОКИ ПРАЦЮЮТЬ РАЗОМ

Анотація. У статті проаналізовано зовнішню політику Ізраїлю із країнами Перської затоки у постбіполярний період. А саме висвітлена проблема боротьби з тероризмом, питання безпеки та налагодження напівофіційних відносин Ізраїлю з країнами регіону. Пріоритетною для Ізраїлю є політика неприєднання поряд зі стратегічним партнерством з НАТО та формування міцних власних збройних сил, військової та аналітичної розвідки. Також значно важливими чинниками зовнішньої політики є створення двосторонніх систем безпеки та спільних антитерористичних заходів з країнами Перської затоки без їх формального затвердження урядами Ізраїлю та його ситуативних партнерів, військово-технічна й інтелектуальна підтримка з боку США, статус Ізраїлю як «союзника США, який не є членом НАТО» і територіальний статус-кво, що склався після Арабо-ізраїльських воєн 40х-90х років минулого століття. Стосовно внутрішньої політики, то перехід керування країною, який відбувається час від часу в Ізраїлі між лівими та правими партіями, значно впливає на загальну стратегію пошуку миру в регіоні, проте не змінює вектора прагнення Ізраїлю до створення двосторонніх систем безпеки і розробки спільних антитерористичних заходів.

Ключові слова: безпека, зовнішня політика Ізраїлю, монархії Перської затоки, постбіполярний період, Арабо-ізраїльський конфлікт.

Mustipan Viktoriia

Petro Mohyla Black Sea State University

ENEMIES WITH BENEFITS: HOW ISRAEL AND GULF MONARCHIES WORK TOGETHER

Summary. The theoretical aspects of forming the foreign policy of Israel with the Gulf countries in the post-bipolar period. Attention has been paid to the problem of combating terrorism, the issue of security and the establishment of semi-official relations with Israel in the region. A priority for Israel is a policy of non-alignment, along with a strategic partnership with NATO, and the formation of strong armed forces, military and analytical intelligence. Also important for foreign policy are the creation of bilateral security systems and joint counterterrorism with the Gulf countries without their formal approval by the governments of Israel and its situational partners, US military-technical and intellectual support, and Israel's status as a "US ally outside NATO" and the territorial status quo that emerged after the Arab-Israeli wars of the 1940s and 1990s. With regard to domestic politics, the transition from time to time in left-wing and right-wing parties in Israel significantly influences the overall peace-seeking strategy in the region, but does not change the vector of Israel's desire for bilateral security systems and the development of joint counter-terrorism measures. In the article, we can highlight the role of individuals in the formation and change of the regional policy of Israel and the foreign policy vectors of the Gulf countries. Moreover, the study shows that such an influence was exerted not only by individuals representing domestic political elites, but also by leading world leaders, mainly the largest US politicians. The most iconic of these figures had their own particular point of view on the construction of regional security systems, which did not coincide with the accepted one. But this is the difference between the Middle East and other nodes of political disagreement, that the traditional logic of relations here often turns out to be less applicable than innovative and unexpected approaches and solutions. Roles, that played in creating regional confidence systems the Israeli prime ministers in the bipolar world, American presidents and state department leaders during the detente, and members of the monarchical families of the Gulf countries in the post-bipolar period, cannot be overestimated. And in a number of cases, the personal qualities of these leaders were key in the formation of approaches to solving problems in the region and left their traces in history, by which the authors of these solutions are recognizable, as by handwriting.

Keywords: security, Israeli foreign policy, Persian Gulf monarchies, post-bipolar period, Arab-Israeli conflict.

Постановка проблеми. Розуміння діючих причин і механізмів співпраці Ізраїлю з країнами Перської затоки в умовах невизнання Ізраїлю полягає у переважанні інформації з джерел, які не мають статусу офіційних. При цьому важливо оцінити та виявити справжні причини створення систем безпеки та співробітництва між Ізраїлем і країнами Затоки на тлі тиражованої більшістю місцевих ЗМІ взаєморозумної риторики.

При аналізі причин слід приділити увагу також і трансформації інтересів країн регіону у постбіполярний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До поставленої теми значну увагу приділив А.А. Корнілов у своїй статті [8]. Дослідник

розкриває та прогнозує майбутнє Ізраїльської зовнішньої політики у близькосхідному регіоні та пріоритети правлячих партій. Також варто згадати дослідження Г.М. Поволоцького «Як побудувати мир на Близькому Сході» [10]. У ньому аналізуються пропозиції щодо мирного врегулювання, які виклав у своєму недавньому програмному виступі в Бар-Іланському університеті прем'єр-міністр Ізраїлю, Бін'ямін Нетаньяху.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У цій роботі триває розкриття особливостей розвитку відносин між Ізраїлем і країнами Перської затоки. Розглядаються русійні фактори такого розвитку і причини утворення ситуативних неофіційних союзів. Стаття

може бути використана для подальшого дослідження та прогнозування змін, які відбуваються у даний час і будуть відбуватися в майбутньому, у взаєминах Ізраїлю і країн Затоки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Стаття націлена на докладний аналіз політичних відносин і взаємних інтересів Ізраїлю і країн Затоки у постбіполярний період, висвітлення векторів взаємодій і прогнозування їх подальшого розвитку і змін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під тиском громадськості зв'язки Ізраїлю та монархій Перської затоки повинні бути обмежені неофіційними зустрічами, публічними відмовами, посередниками й іноземними дочірніми компаніями.

У 1967 р. на запитання: «Яку послідовність подій ви б хотіли бачити зараз на Близькому Сході?», Саудівський король Файсал бен Абдулазіз аль-Сауд швидко відповів: «Знищення Ізраїлю» [11, с. 58].

Відтоді розповіді Саудівської Аравії та інших п'яти країн-членів Ради співробітництва в Перській затоці (GCC) щодо Ізраїлю зазнали кардинальних змін, оскільки в квітні 2018 року кронпринц Саудівської Аравії Мухаммед бін Салман заявив, що «ізраїльтяни мають право на свою землю» [18].

Таке потрясіння в офіційному дискурсі супроводжується поступовим і тривалим зрушенням політики, що проводиться монархіями GCC щодо Ізраїлю. Хоча раніше арабські монархії геть не сприймали ніяких відносин з Ізраїлем і були вкрай ворожими до нього, як, наприклад це було з тою ж Саудівською Аравією, яка сприяла зусиллям арабських країн в їх війні проти Ізраїлю у 1948 році, також і у шестиденній війні 1967 року та у війні Йом Кішур у 1973 році [11, с. 43].

Більш того, офіційно весь арабський світ не визнавав Ізраїль з самого моменту його незалежності і навіть спромігся ще за два роки до цього бойкотувати товари, виготовлені євреями в Палестині. Перший бойкот «сіоністських товарів» Арабська ліга запровадила ще у 1945 році. Пізніше (у 1967 році) Арабська ліга запровадила так звані «Три ноти Хартума» під саслом: ні миру, ні визнання, ні переговорам з Ізраїлем, а Організація арабських країн-експортерів нафти (ОПЕК) у 1973 році проголосила нафтове ембарго проти прихильників Ізраїлю [11, с. 44].

Враховуючи все це, перезавантаження політичних відносин між країнами Затоки та Ізраїлем відбувається приховано, але при тому всебічно.

В дійсності, незважаючи на те, що такі потеплення відносин, які сьогодні протікають швидшими темпами, тільки тепер вийшли в публічну площину, перші підпільні контакти вже тривали десятиліттями. Ще у 1960-х роках Ізраїль допомагав саудівцям у протидії втручання президента Єгипту Гамала Абделя Нассера в Ємен, а також у 1970-х роках, коли Ізраїль підтримав султана Кабуса з намагань Оману перемогти повстання у провінції Дхофар [11, с. 60].

Відтоді низка подій стимулювала більш чітке узгодження взаємних інтересів. Мирний процес між Ізраїлем та Організацією визволення Палестини (ОВП), розпочатий на Мадридській конференції 1991 року, призвів до значних відкриттів: Катар та Оман створили торгові відділення у Тель-Авіві, урядовці Ізраїлю відвідали Маскат

і Манаму, й Дослідницький центр Близького Сходу створив форум для налагодження дипломатії Ізраїлю та держав GCC.

Прогрес в Ізраїльсько-Затокових контактах зазнав значного занепаду внаслідок спалаху другої палестинської інтифади у 2000 році. По всій Затоці спалахнули кілька протестів проти Ізраїлю, й Оман закрити торгову місію Ізраїлю у Маскаті. Аналогічно, у відповідь на кампанію Ізраїлю кінця 2008 – початку 2009 років у секторі Газа, Катар також закрити ізраїльську торгову місію у Досі. Принц Саудівської Аравії Абдула бін Абдулазіз відмовився від запрошення до Вашингтона, вказавши на підтримку Сполученими Штатами Америки Ізраїлю в протидії інтифаді [7, с. 18].

Однак в розпал ізраїльсько-палестинських зіткнень відбулися вражаючі зміни в поглядах нового покоління в керівництві монархій GCC. У період з 1995 по 2006 роки всіх монархів Перської затоки, окрім Омана, змінили молодші правителі, які поступово демонстрували відкритість до діалогу з Ізраїлем. Згодом поява Ірану, як регіонального фактору небезпеки у регіоні після війни в Іраку, викликало потребу до подальшої консолідації контактів між країнами Затоки та Ізраїлем [6].

У березні 2002 року на саміті Арабської ліги у Бейруті (Ліван), Абдулла бін Абдулазіз аль-Сауд запустив «Арабську ініціативу миру» [17]. Було запропоновано повне визнання Ізраїлю всіма 22 країнами Ліги арабських країн в обмін на повний відхід Ізраїлю до кордонів 1967 року, встановлення Палестинської держави зі Східним Єрусалимом її столицею та «узгоджене» рішення питання про палестинських біженців.

І хоча ці зусилля не були успішними, але це означало попереднє відкриття шляхів до компромісу, і з тих пір звістки як про офіційні, так і про неформальні контакти множилися експоненціально. У 2006 році, на початку Другої ліванської війни, тодішній прем'єр-міністр Ізраїлю Ехуд Олмерт зустрівся в Йорданії з радником з питань національної безпеки Саудівської Аравії Бандар бен Султаном, щоб обговорити загрозу шіїтів, яку представляють Іран, та підтримав ідею саудівців що до шляхів забезпечення миру.

У 2009 році Ізраїль лобював в Об'єднаних Арабських Еміратах розміщення новоствореного Міжнародного агентства з відновлюваної енергії (IRENA) в обмін на право офіційної ізраїльської присутності. Створення ізраїльської делегації в IRENA ознаменувало перше відкриття ізраїльського представництва в арабській країні майже за 20 років. У 2015 році Прем'єр-міністр Ізраїлю Бенджамін Нетаньяху зустрівся з вищими посадовими особами Еміратів на Кіпрі, щоб обговорити протидію іранському впливу [10, с. 5].

З 2016 по 2019 рік повітряні сили ОАЕ та Ізраїль брали участь у спільних військових навчаннях разом з іншими країнами. Ізраїль має розвідувальні безпілотники, що базуються в ОАЕ. У 2018 році Бахрейн прагнув нормалізувати відносини з Ізраїлем, тоді як ізраїльські ЗМІ вперше повідомили, що начальник штабу сил оборони Ізраїлю (ДФ) зустрівся зі своїм саудівським колегою на полях конференції у Вашингтоні для командирів США – союзні армії.

Нетаньяху, оголосивши про прорив у пропаганді Ізраїлю до арабських держав, заявив: «Те,

що насправді відбувається з арабськими державами, ніколи не траплялося в нашій історії, навіть коли ми підписували угоди. Співпраця між Ізраїлем та арабськими державами існує порізному і на різних рівнях, хоча це все ще не видно над поверхнею, проте набагато більше, ніж у будь-який інший період історії Ізраїлю. Це величезна зміна» [4].

Безперечно, відносини GCC та Ізраїлю не повинні поєднуватися як єдине явище. Оман, Катар і Кувейт пішли відносно автономними шляхами у формуванні свого діалогу з Ізраїлем. Кувейт зберігав надзвичайно міцну позицію проти Ізраїлю та відхилявся від таємних операцій, розроблених іншими країнами GCC. У 2018 році Кувейт звинуватив Ізраїль у порушенні суверенітету Лівану в його операції «Північний щит» для знищення тунелів «Хезболла», а Бахрейн натомість підтримував Ізраїль.

Кувейт регулярно засуджує Ізраїль за порушення прав людини на різних міжнародних форумах, у той час як він заважає громадянам Ізраїлю літати на його національній авіакомпанії. Більше того, він виключив спільний прийом Чемпіонату світу з футболу 2022 року разом з Катаром, оскільки це призведе до вступу громадян Ізраїлю в Кувейт.

Щодо Кувейту, то існуюча в цій країні конституційна монархія представляє більш ліберальну політичну систему, в порівнянні зі сусідами із ССЗ, та іноді надає кувейтському парламенту діючу роль. Помітно, що спікер національної асамблеї отримав широку підтримку, коли він кричав «вбивці дітей» на ізраїльських депутатів, які відвідували міжпарламентську асамблею в Санкт-Петербурзі (Росія). Окрім парламенту, у корені такої поведінки Кувейту, є позиція старшого керівництва, арабський націоналізм, та історія палестинської імміграції [6].

Оман і Катар налагодили значно тісніші зв'язки з Ізраїлем, прагнучи затвердити свою незалежність і посилити своє геополітичне становище як регіональних гравців. Зокрема, Оман завжди намагався підтримувати нейтральну позицію у зовнішніх справах під керівництвом султана Кабуса.

Отже, завдяки традиційному режиму роботи, Оман домагався збалансованого підходу до ізраїльсько-палестинського конфлікту та визнав право існування Ізраїлю. У 1994 році Мускат став першою столицею Перської затоки, яка вітала тодішнього прем'єр-міністра Ізраїлю Іцхака Рабіна. Як результат, султанат став ключовим регіональним актором, здатним сприяти діалогу та просуванню проривів в відносинах Ізраїлю з арабськими країнами [4].

Зокрема, Султан Кабус у Маскаті в жовтні 2018 року прийняв вже іншого ізраїльського прем'єр-міністра – Нетаньяху, щоб обговорити «досягнення миру та стабільності на Близькому Сході» [4]. Візит ізраїльського прем'єр-міністра до держави Перської затоки був першим за понад 20 років. Більше того, світ побачив перший відомий політ ізраїльського лідера через повітряний простір Саудівської Аравії, і, таким чином, це стосувалося схвалення польоту з боку Ер-Ріяду.

За допомогою своєї типової гри на балансуванні Оман скористався зустріччю, представившись

незалежною від Ірану країною, та виділившись як регіональний брокер в очах уряду США. Відповідно, міністр закордонних справ Оману Юсуф бін Алаві пізніше висловив підтримку «угоди століття Трампа» про мир на Близькому Сході та додав: «...араби повинні... намагатися полегшити ті страхи, які виникають в Ізраїлі, через ініціативи та реальні угоди між ними та Ізраїлем» [7, с. 18].

Дивлячись на основні стратегії, що пов'язують Ізраїль з іншими монархіями ССЗ, чітка логіка впливає із сучасного історичного контексту. Ізраїль, зі свого боку, проводив дипломатичні відносини з арабськими колегами ще до свого облаштування. У 1919 році Хаїм Вейцман, лідер сіоністів і майбутній президент Ізраїлю, зустрівся з Файсалем аль-Хашемі, сином великого шаріфа Мекки. Разом вони підписали угоду, ніколи не реалізовану, в якій араби заохочували б єврейську імміграцію та розселення в Палестині, тоді як сіоністська організація визнала б майбутню незалежну арабську державу за межами Палестини [11, с. 60].

Згодом, з моменту свого заснування, Ізраїль наполегливо прагнув скористатися будь-якою відкритістю арабських країн, сумісною з його життєвими інтересами. У лютому 2019 року в обліковому записі кабінету Прем'єр-міністра Ізраїлю на YouTube опублікували аматорське відео, на якому показано закриті зустрічі з вищими посадовими особами держав Перської затоки, які відхилили важливість вирішення ізраїльсько-палестинського конфлікту. Також на цій зустрічі було підтверджено факт іранської загрози регіональній стабільності та визнано право Ізраїлю на свій захист.

Відео було швидко знято, але немає сумнівів, що публікація не сталася випадковою помилкою. Очевидно, що нормалізація відносин Ізраїлю з найвидатнішими історичними союзниками ООП має неявний наслідок зменшення їх питань що до Палестини та легітимізацію горезвісної «ізраїльської анексії територій» [11, с. 67].

Фактична зміна дипломатичної позиції монархії Перської затоки відбулася в світлі значно змінених внутрішніх, регіональних та міжнародних контекстів. Розвиток іранського впливу в Іраку, Лівані, Сирії та Ємені, разом з відключенням адміністрації Обама від питань Близького Сходу були сприйняті Затокою і Ізраїлем як необхідність шукати шляхи зближення, оскільки вони виявили один одного як потенційних союзників. Зокрема, з 2010 року в Тунісі, Єгипті, Лівії, Сирії, Ємені, Бахреїні, Алжирі та Судані, з порівняно меншими потрясіннями, у Марокко, Йорданії, Кувейті, Омані та Саудівській Аравії спалахнули непересічні протести [16, с. 112].

Зі свого боку, Іран відкрито підтримував багато з цих повстань, граючи на своїй революційній історії для збереження і посилення своїх інтересів в регіоні. У 2011 році, коли події ісламського руху розгорталися у різних країнах, верховний лідер Ірану, аятола Алі Хаменеї, заявив: «Про це завжди говорили як про виникнення ісламського пробудження в часи ісламської революції великої іранської нації» [6]. Отже, арабська політична нестабільність і підтримка Ірану становлять серйозну загрозу для геополітичного становища монархій Перської затоки та для їхнього власного режиму виживання.

Багато що змінилося в регіоні після приходу в 2016 році до влади в США республіканської партії. Безкомпромісний підхід адміністрації Д. Трампа до Ірану стимулював шлях до зближенні Ізраїлю і більшості монархій GCC в їх прагненні протистояти іранському впливу. І хоча ще під час адміністрації Обами державний секретар США Джон Керрі відзначав, що «нове узгодження інтересів між Ізраїлем і сунітськими арабськими країнами в регіоні проти Ірану - це можливість перетасувати колоду» [14], та запевняв зовнішньополітичну команду Барака Обами бути насторожі в протистоянні з Іраном.

Сьогоднішня адміністрація Трампа активно підтримує неприязнь до Ірану і деяких країн GCC.

Окрім рішення про вихід з ядерної угоди Ірану [14], уряд США активно намагається об'єднати Перську Затоку й інші арабські країни, щоб ще більш націлити їх спільну неприязнь на Іран. Ізраїль демонстративно прагнув до партнерства з країнами Затоки. Тодішній міністр оборони Ізраїлю Авігдор Ліберман запитував: «Хто підтримав рішення Трампа відмовитися від ядерної угоди з Іраном? Ізраїль, Саудівська Аравія та держава Перської затоки... Пора тим поміркованим країнам «вийти з шафи» і почати відкрито говорити. Як існує вісь зла, також маємо на Близькому Сході вісь поміркованих країн» [14].

Більш конкретно, президент США Дональд Трамп оголосив про Близькосхідний стратегічний альянс (MESA). Отримавши назву арабського НАТО, ініціатива буде функціонувати як «опера проти іранської агресії, тероризму, екстремізму та принесе стабільність на Близькому Сході» [12, с. 88]. У ньому брали участь шість держав ССЗ, Йорданія, Єгипет (які вже відійшли) та США [1].

Незважаючи на те, що членство в Ізраїлі офіційно не висунуто, уряд Нетаньяху отримав величезну користь від більш глибокої взаємодії Ізраїлю з його арабськими колегами як неофіційного члена, надаючи, наприклад, підтримку розвідці [5, с. 23]. Ця можливість вже використовується, наприклад, коли Нетаньяху взяв участь у Варшавській конференції з питань миру та безпеки на Близькому Сході разом з делегаціями всіх учасників MESA. У черговий раз США спонсорували цю подію, намагаючись просунути свою позицію щодо Ірану та надати дипломатичний форум для Ізраїлю та арабських країн-сунітів [12, с. 83].

У результаті таких подій роль противника в очах монархії Затоки поступово переходила з Ізраїлю в Іран, що дозволило значно переважити відношення між ізраїльтянами та державами ССЗ. Однак Ізраїль не є просто винахідливим союзником для протиставлення регіональним амбіціям Ісламської Республіки. Протягом останніх років ізраїльські компанії забезпечували монархії Перської затоки технологіями світового рівня для спостереження, шпигунства та військових цілей, тим самим сприяючи їхній внутрішній стабільності [12, с. 83].

Починаючи з Арабських повстань 2011 року, монархії Перської затоки все більше протистояли інакомисленням, вдосконалюючи свої механізми спостереження, оновлюючи свій режим кібербезпеки та вдосконалюючи свій апарат безпеки. Ізраїльські компанії допомагають через взаємну вимогу захисту безпеки суспільства з точки зору урядів [13].

У 2008 році Критичне національне управління інфраструктури Абу-Дабі придбало обладнання для спостереження на суму 816 мільйонів доларів у фірми AGT international, що належить ізраїльському бізнесмену Маті Кочаві, з метою моніторингу видобувної інфраструктури та громадських місць. Пізніше ця ж компанія створила спільне підприємство з фірмами ОАЄ, щоб створити загальномісійну ініціативу масового нагляду під назвою «Falcon Eye» [2]. У проєкті буде задіяна централізована система, яка отримуватиме безпосереднє зображення від тисяч камер і датчиків, встановлених по всьому Абу-Дабі.

Ізраїльським високотехнологічним компаніям також було доручено виправити зіпсування 40000 комп'ютерів Саудівської Аравії, що, нібито, постраждали від рук іранських хакерів. У 2014 році ізраїльський субпідрядник сприяв будівництву високотехнологічного бар'єру вздовж кордону Саудівської Аравії з Іраком. Лише нещодавно заснована ізраїльтянами система VERINT сьогодні забезпечує Бахрейн мережею для моніторингу багатьох кварталів і прилеглих міст Манами. IDF, зі свого боку, відігравав важливу роль у розвитку ізраїльського сектору кібербезпеки, функціонуючи як бізнес-теплиця зі своїми численними підрозділами розвідки та навчальними програмами підвищення кваліфікації.

Ізраїльський уряд також сприяв розвитку сектору за кордоном, створивши Національну дирекцію кібербезпеки у кабінеті прем'єр-міністра. З цього приводу Нетаньяху зазначив: «Кібер – це серйозна загроза та дуже прибутковий бізнес» [4]. Дійсно, швидке розширення придбання ізраїльського обладнання для спостереження в ОАЄ прискорилося лише після вбивства палестинського оперативного військового командира Хамаса Махмуда аль-Мабуха в готелі у Дубаї хіт-командою Моссада у 2010 році. Ізраїльтяни збентежили дубайську поліцію та їх передовий ССТV і систему розвідки, що спонукало ОАЄ визнати корисність активізації закулісної співпраці з єврейською державою [5, с. 40].

Після вбивства саудівського журналіста Джамала Хашогі у жовтні 2018 році Нетаньяху наголосив на тому, як Саудівська Аравія «важлива для стабільності світу та для регіону» [4]. Його зауваження підкреслюють стратегічну цінність зв'язків між Затокою та Ізраїлем, незважаючи на їх підпільний характер.

Однак арабська громадська думка залишається в значній мірі ворожою щодо нормалізації відносин з Ізраїлем. У різних опитуваннях, проведених Арабським «барометром» між 2006 та 2017 роками, таке відхилення чітко з'явилося. У Бахреїні 79% респондентів були проти існування Ізраїлю як єврейської держави на Близькому Сході, 51% опитаних Кувейту бажали погіршити економічні відносини з Ізраїлем у майбутньому, а майже половина респондентів Саудівської Аравії були проти визнання Ізраїлю, навіть після гіпотетичного постійного врегулювання всіх питань щодо ізраїльсько-палестинського конфлікту [11, с. 45].

Зокрема, делегація вищих ізраїльських чиновників повинна була офіційно відмовитись від участі у Всесвітньому конгресі з питань підприємництва, який відбувся у Бахреїні між

15 та 18 квітня того ж року. Ізраїльський міністр економіки Елі Коен повинен був взяти участь, а заступник глави Ізраїльського управління інновацій відмовився від запрошення виступити. Однак вони повинні були вийти після офіційних скарг від національної асамблеї Бахрейну, незначних вуличних акцій протесту в Манамі та передбачуваної публікації загрозливого відео терористичної групи шіїтів. Пізніші звіти натовість стверджували, що візит відбувся, незважаючи на офіційні відмови, ізраїльські дипломати проводили зустрічі в кулуарах конференції [4].

Такі події розкривають можливості та обмеження зв'язків Ізраїлю та Перської затоки. Хоча тиск знизу вгору обмежує масштаби відкриттів, стратегії зверху вниз домагаються прагматичного підходу шляхом розширення власних інтересів. Тому сторонам доведеться продовжувати розвивати свої відносини шляхом неформальних зустрічей, публічних відмов, посередників та іноземних дочірніх компаній. Така подвійна політика офіційної відмови та неофіційного контакту може здатися проблематичною, але вона дає значну користь всім сторонам.

Висновки. Виявлено, що відносини Ізраїлю та країн Перської затоки дійсно мають свій позитивний розвиток, не дивлячись на відсутність офіційного визнання Ізраїлю цими країнами. Як виявилось в ході дослідження, необхідність таких взаємин є об'єктивною і дозволяє створити прийнятну систему безпеки у регіоні на основі неофіційних контактів і непротокольних рішень. При цьому військова та політична міць Ізраїлю, поряд з демократичними основами його політичного устрою, стають затребуваним фактором у побудові регіональних систем безпеки серед країн, які далекі від офіційного визнання Ізраїлю, але, у той же час, змушені проводити політику пом'якшення у взаєминах з ним для забезпечення власних політичних інтересів. Очевидно, що такий вектор розвитку політичної ситуації у постбіполярний період рано чи пізно призведе і до офіційного визнання Ізраїлю країнами Затоки, і до встановлення миру на базі такого визнання та взаємозалежності у питаннях регіональної безпеки. У свою чергу, це може стати запорукою зміцнення глобальної системи міжнародної безпеки та формування єдиної світової бази для співробітництва в галузі боротьби з тероризмом.

Список літератури:

1. Сегар А. Перська затока і НАТО: час переглянути відносини. 2009. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2009/01/11/pers-ka-zatoka-nato-chas-pereglyanuti-vdnosini/index.html> (дата звернення: 24.04.2020).
2. Волохов В. Військово-економічна складова політики монархій Перської затоки. *Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень: Борисфен Інтел*. 2013. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/voenno-ekonomicheskaja-sostavlajushhaja-politiki-monarhij/> (дата звернення: 22.04.2020).
3. Головченко В. Регіоналізм: Азія, Африка й латинська Америка : навч. посіб. Київ : Дипломатична академія України при МЗС України. 2013. 352 с.
4. Ізраїль готується до історичного перемир'я з країнами Перської затоки. *Еспресо.TV*. 2019. URL: https://espresso.tv/news/2019/10/06/izrayil_gotuyetsya_do_istorychnogo_peremyrya_z_krayinamy_perskoji_zatoky (дата звернення: 26.04.2020).
5. Калитчак Р.Г., Романюк Р.Й. Концептуальні засади зовнішньої політики держави Ізраїль. *ГРАНІ*. 2015. № 11(1). С. 38–43.
6. Керстен Кніпп. Конфлікт в регіоні Перської затоки: учасники та їхні інтереси // DW: офіційна сторінка. 2019. URL: <https://www.dw.com/uk/конфлікт-в-регіоні-перської-затоки-учасники-та-їхні-інтереси/a-49222011> (дата звернення: 26.04.2020).
7. Коппель О.А., Гаспарян А.Л. Вплив політики США на геополітичну трансформацію Близького Сходу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 5.
8. Корнилов А.А. Государство Израиль в международных отношениях будущего. *Вестник Нижегородского университета имени Н.И. Лобачевского*. 2004. № 1. С. 106–111.
9. Лукин А., Калитчак А. Постбіполярний мир: Мирное существование или хаос? *Мировая экономика и международные отношения*. 2016. Том 60. № 1. С. 17–29. URL: https://we.hse.ru/data/2016/01/18/1135098584/17-29_Lukin_.pdf (дата звернення: 25.04.2020).
10. Поволоцкий Г.М. Как построить мир на Ближнем Востоке. *Международная жизнь*. 2009. № 8. С. 13.
11. Попов М.П. Арабо-израильский конфликт и палестинская проблема. Москва : ВГБИП. 1989. 101 с.
12. Свешникова Ю.В. Обеспокоенные переменами. Иранская дискуссия о ключевых международных событиях. *Индекс безопасности*. 2014. № 3. С. 83–94.
13. Страны Ближнего Востока и их особенности. URL: <http://fb.ru/article/144286/stranyi-blijnego-vostoka-i-ih-osobennosti> (дата звернення: 15.04.2020).
14. США вышли из соглашения с Ираном. Решение Трампа поддерживают не все // Радио свобода. 2018. URL: <https://www.svoboda.org/a/29216926.html> (дата звернення: 20.04.2020).
15. Супонина Е.В. Израильско-палестинский конфликт на фоне стремления Ирана к лидерству в регионе. 2015. С. 188–191. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:akzBXvcsIMsJ:https://cyberleninka.ru/article/n/izrailsko-palestinskiy-konflikt-na-fone-stremleniya-irana-k-liderstvu-v-regione.pdf+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 24.04.2020).
16. Щегловин Б.Ю. О ситуации вокруг Ирана. Москва, 2012. 162 с.
17. *Brown S. Diplomacy in the Middle East: The International Relations of Regional and Outside Powers*. New York. 2001. URL: <https://www.foreignaffairs.com/reviews/capsule-review/2001-11-01/diplomacy-middle-east-international-relations-regional-and-outside> (дата звернення: 17.04.2020).
18. Goldberg J. Saudi Crown Prince: Iran's Supreme Leader Makes Hitler Look Good'. Jeffrey Goldberg. *The Atlantic*. 2018. URL: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/04/mohammed-bin-salman-iran-israel/557036/> (дата звернення: 20.04.2020).

References:

1. Segar, A. (2009). *Perska Zatoka i NATO: chas perehlanuty vidnosyny* [Persian Gulf and NATO: time to reconsider relations]. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2009/01/11/pers-ka-zatoka-nato-chas-pereglyanuti-vdnosini/index.html> (accessed: 24.04.2020).
2. Volokhov, V. (2013). Vijsjkovo-ekonomichna skladova polityky monarkhij Perskoi zatoky [Military-economic component of Gulf monarchy policy]. *Nezalezhnyj analitychnyj centr gheopolitychnykh doslidzhenj: Borysfen Intel*. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/voenno-jekonomicheskaja-sostavlajushhaja-politiki-monarhij/> (accessed: 22.04.2020).
3. Gholovchenko, V. (2013). *Reghionoznavstvo: Azija, Afryka i latynsjska Ameryka* [Regional Studies: Asia, Africa and Latin America]. Kyiv: Dyplomatychna akademija Ukrainy pry MZS Ukrainy.
4. Izrail ghotuetsia do istorychnogho peremyria z krainamy Perskoi zatoky. (2019). [Israel is preparing for a historic truce with the Persian Gulf]. Espresso.TV. URL: https://espresso.tv/news/2019/10/06/izrayil_gotuyetsya_do_istorychnogo_peremyrya_z_krainamy_perskoyi_zatoky (accessed: 26.04.2020).
5. Kalytchak, R.Gh., & Romanjuk, R.J. (2015). Konceptualni zasady zovnishnoji polityky derzhavy Izrail [Conceptual foundations of the foreign policy of the State of Israel]. *Grani*, no. 11(1), pp. 38–43.
6. Kersten Knipp (2019). Konflikt v reghioni Perskoi zatoky: uchasnky ta jikhni interesy // DW: oficijna storinka [Gulf conflict: participants and their interests]. URL: <https://www.dw.com/uk/конфлікт-в-регіоні-перської-затоки-учасники-та-їхні-інтереси/a-49222011> (accessed: 26.04.2020).
7. Koppel, O.A., & Ghasparjan, A.L. (2015). Vplyv polityky SShA na gheopolitychnu transformaciju Blyzjkogho Shkodu. [Impact of US policy on the geopolitical transformation of the Middle East]. *Aktualni problemy nizhnarodnykh vidnosyn*, no. 5.
8. Kornilov, A.A. (2004). Gosudarstvo Izrail v mezhdunarodnykh otnoshenijakh budushhego [The State of Israel in the international relations of the future]. *Vestnik Nizhegorodskogo universiteta imeni N.I. Lobachevskogo*, no. 1, pp. 106–111.
9. Lukin, A., & Kalytchak, A. (2016). Postbipoliarnyi mir: Mirnoe sushhevstvovanie ili khaos? [Postbipolar World: Peaceful Existence or Chaos?]. *Mirovaia ekonomika i mezhdunarodnye otnoshenija*, vol. 60, 1, 17–29. URL: https://we.hse.ru/data/2016/01/18/1135098584/17-29_Lukin_.pdf (accessed: 25.04.2020).
10. Povolockij, G.M. (2009). Kak postroytj myr na Blyzhnem Vostoke [How to build peace in the Middle East]. *Mezhdunarodnaja zhyzn*, no. 8, p. 13.
11. Popov, M.P. (1989). Arabo-izrailjskij konflikt i palestinskaja problema. [Arab-Israeli conflict and the Palestinian issue]. Moskva: VGhBYP.
12. Sveshnykova, Ju.V. (2014). Obespokoennye peremenamy. Iranskaia diskussija o kliuchevykh mezhdunarodnykh sobytijakh [Concerned about change. Iranian discussion on key international events]. *Indeks bezopasnosti*, no. 3, pp. 83–94.
13. Strany Blizhnego Vostoka i yikh osobennosti [Middle East countries and their features]. URL: <http://fb.ru/article/144286/stranyi-blijnego-vostoka-i-ih-osobennosti> (accessed: 15.04.2020).
14. SShA vyshli iz soglasheniya s Iranom. Reshenie Trampa podderzhivaiut ne vse (2018). [The United States withdrew from the agreement with Iran. Trump's decision is not supported by all]. Radio svoboda. URL: <https://www.svoboda.org/a/29216926.html> (accessed: 20.04.2020).
15. Suponina, E.V. (2015). Izrailsko-palestinskij konflikt na fone stremlenija Irana k lyderstvu v regione [Israeli-Palestinian conflict amid Iran's desire for leadership in the region]. Pp. 188–191. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:akzBXvcsIMsJ:https://cyberleninka.ru/article/n/izrailsko-palestinskij-konflikt-na-fone-stremleniya-irana-k-liderstvu-v-regione.pdf+%&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (accessed: 24.04.2020).
16. Shheghlovin, B.Yu. (2012). O situacii vokrug Irana [About the situation around Iran]. Moskva.
17. Brown, C. (2001). *Diplomacy in the Middle East: The International Relations of Regional and Outside Powers*. New York. URL: <https://www.foreignaffairs.com/reviews/capsule-review/2001-11-01/diplomacy-middle-east-international-relations-regional-and-outside> (accessed: 17.04.2020).
18. Goldberg, J. (2018). Saudi Crown Prince: Iran's Supreme Leader 'Makes Hitler Look Good'. Jeffrey Goldberg. The Atlantic. URL: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/04/mohammed-bin-salman-iran-israel/557036/> (accessed: 20.04.2020).